

Studieopdrachten

bij

Levensloopsociologie

Hans-Jan Kuipers

u i t g e v e r i j | C
c o u t i n h o

bussum 2020

Deze toepassingsopdrachten horen bij de tweede, herziene druk van *Levensloopsociologie* van Hans-Jan Kuipers.

© 2009/2020 Uitgeverij Coutinho bv
Alle rechten voorbehouden.

Eerste druk 2009
Tweede, herziene druk 2020

Uitgeverij Coutinho
Postbus 333
1400 AH Bussum
info@coutinho.nl
www.coutinho.nl

Noot van de uitgever

Wij hebben alle moeite gedaan om rechthebbenden van copyright te achterhalen. Personen of instanties die aanspraak maken op bepaalde rechten, wordt vriendelijk verzocht contact op te nemen met de uitgever.

ISBN: 978 90 469 0763 4
NUR: 741

Inhoud

1	Levensloopsociologie	4
2	Socialisatie	5
3	Drijfveren.....	7
4	Grenspassages	8
5	Generaties	10
6	Dwarsdoorsnede en lengterichting	12
7	Wie luistert er?	13

1 Levensloopsociologie

- 1 Geef in je eigen woorden aan wat de overeenkomsten en verschillen zijn tussen de levensloop en het levensverhaal.
- 2 Maak aan de hand van een eigen voorbeeld duidelijk wat de harde en zachte feiten in een levensverhaal zijn.
- 3 Maak met behulp van een voorbeeld uit de geestelijke gezondheidszorg duidelijk wat cliënt-, organisatie- en beroepsgebonden taken inhouden.
- 4 Maak duidelijk welke verschillen en overeenkomsten je ziet tussen de manier waarop de cliëntgebonden taken beschreven zijn in het boek (zie tabel 1.2) en in een methodiekboek naar keuze.
- 5 Leg in je eigen woorden uit wat de verbanden zijn tussen de cliënt-, organisatie- en beroepsgebonden taken en levensverhalen.
- 6 Leg in je eigen woorden uit wat cultuurlandschap is en geef een voorbeeld van puur natuurlijk landschap.
- 7 Maak aan de hand van een voorbeeld uit de jeugdzorg duidelijk wat een praktijktheorie is.
- 8 Geef voorbeelden van interactie waarbij de deelnemende partijen iets met, voor, tegen en naast elkaar doen.
- 9 Maak in je eigen woorden duidelijk waarop de sociologie zich richt door gebruik te maken van de begrippen 'interactie' en 'moderniteit'.
- 10 Om uit te leggen wat moderniteit inhoudt, zijn in het boek economische, politieke, culturele en sociale veranderingen beschreven. Geef voorbeelden van die vier soorten veranderingen.
- 11 Maak in je eigen woorden duidelijk wat Charles Wright Mills zegt over het verbinden van privéproblemen met publieke vragen.

2 Socialisatie

- 1 Geef een eigen voorbeeld van een lichamelijke handeling, een communicatieve handeling en een mentale handeling.
- 2 Leg in je eigen woorden uit wat wederzijdse rolverwachtingen zijn en ga na met welke rolverwachtingen je vandaag te maken hebt gehad.
- 3 Maak met behulp van een voorbeeld uit je eigen leven duidelijk wat het verschil is tussen iets kennen en kunnen en bereid zijn om iets te doen.
- 4 Leg in je eigen woorden uit welke effecten de sociale differentiatie op jouw leven heeft.
- 5 Maak met een eigen voorbeeld duidelijk wat de verschillen tussen een 'position set' en een 'role set' zijn. Noem ook een overeenkomst tussen beide soorten verzamelingen.
- 6 Maak met een eigen voorbeeld duidelijk wat de toeschrijving van verwachtingen inhoudt.
- 7 Geef een voorbeeld van de manier waarop iemands position set in de loop van zijn leven verandert.
- 8 Maak in je eigen woorden duidelijk wat een symbolische strijd inhoudt en geef hiervan enkele voorbeelden.
- 9 Beschrijf in je eigen woorden hoe Richard Sennett en Zygmunt Bauman de maatschappijveranderingen sinds circa 1980 zien.
- 10 Maak duidelijk wat de voor- en nadelen zijn van de vergelijking van ons alledaagse gedrag met het gedrag van toneelspelers.
- 11 Vat in je eigen woorden samen wat de overeenkomsten en verschillen zijn tussen opvoeding en socialisatie.
- 12 Leg in eigen woorden uit wat primaire socialisatie inhoudt en beschrijf de kenmerken van de primaire socialisatie die jij doorgemaakt hebt.
- 13 Pas de sociaalgeografische drielagenindeling toe op de plaats waarin jouw primaire socialisatie zich afgespeeld heeft.
- 14 Maak aan de hand van een eigen voorbeeld duidelijk wat 'in-de-wereld-zijn' inhoudt.
- 15 Leg uit hoe het mensbeeld van Martin Heidegger verschilt van het gangbare mensbeeld.
- 16 Leg met een eigen voorbeeld uit wat de overeenkomsten en verschillen zijn tussen primaire en secundaire socialisatie.
- 17 Beschrijf jouw herinneringen aan het begin van je eigen secundaire socialisatie en vergelijk die herinneringen met wat je ouders of andere bekenden over dat begin vertellen.

- 18 Leg in je eigen woorden uit wat Urie Bronfenbrenner bedoelt met een microsysteem en beschrijf de microsystemen waaraan jij op 14-jarige leeftijd deelnam.
- 19 Leg uit wat een significant other is en ga na wie die rol in de opeenvolgende fasen van jouw leven vervuld heeft.
- 20 Leg met behulp van een eigen voorbeeld uit wat Bourdieu op het oog heeft als hij over 'habitus' schrijft en maak duidelijk wat de interpretatieve en generatieve functie van de habitus inhouden.
- 21 Geef met een eigen voorbeeld aan hoe het input-outputmodel voor socialisatie te gebruiken is en welke drieledige kritiek op dat model kan worden gegeven.
- 22 Maak in je eigen woorden duidelijk wat het filosofische onderscheid tussen subject en object inhoudt en leg uit wat dit onderscheid te maken heeft met de tweedeling tussen de enkeling en zijn omgeving.

3 Drijfveren

- 1 Beschrijf in je eigen woorden wat doel-rationeel denken en instrumentele rationaliteit inhouden .
- 2 Max Weber wilde niet nagaan wat kerkhervormers over geloofskwesties schreven, maar juist hoe de gelovigen feitelijk leefden. Maak dit verschil in je eigen woorden duidelijk en leg uit wat dit betekent voor bijvoorbeeld een onderzoek naar een hedendaagse politieke beweging.
- 3 De ascetisch-protestantse levenswijze is geïllustreerd aan de hand van een schilderij van Philip van Dijk. Geef een eigen voorbeeld van een schilderij, een roman en een film die duidelijk maken waarover het bij deze levenswijze gaat .
- 4 Geef met een eigen voorbeeld aan wat een ideaaltype is.
- 5 Maak in je eigen woorden duidelijk waarop de drieledige tips van Weber voor sociaal werkers neerkomen.
- 6 Geef eigen voorbeelden van de vier levenswijzen die onderscheiden zijn in tabel 3.1.
- 7 Leg in je eigen woorden uit wat het verband is tussen de ascetisch-protestantse levenswijze en een hoge prestatiemotivatie.
- 8 Ga met behulp van internet en naslagwerken na wat het verschil tussen fordisme en postfordisme inhoudt.
- 9 Weber zag traditioneel persoonlijk gezag voortbestaan op politiek niveau en in de privésfeer. Geef aan welke restanten van dat traditionele gezag tegenwoordig nog zijn aan te wijzen.
- 10 Weber was van oordeel dat bureaucratische organisaties, doel-rationaliteit en de materialistische levenswijze steeds verder oprukken. Geef argumenten voor en tegen dit oordeel.
- 11 Beschrijf in je eigen woorden wat Weber met 'charisma' bedoelde en geef enkele actuele voorbeelden van charismatische bewegingen.
- 12 Weber dacht dat iemand bijvoorbeeld de materialistische levenswijze kan verpersoonlijken, maar tegelijkertijd naar magie, mystiek en ascese kan hunkeren. Leg met voorbeelden uit wat hij hiermee bedoelde.

4 Grenspassages

- 1 Leg in je eigen woorden uit wat de woorden 'puberteit', 'adolescentie', 'transitie', 'liminele fase' en 'overgangsriten' betekenen en wat ze met elkaar te maken hebben.
- 2 Maak duidelijk of de meervoudige passage tussen de kindertijd en volwassenheid in jouw ontwikkeling te herkennen is.
- 3 Maak duidelijk welke verschillen en overeenkomsten je ziet tussen de fase-theorieën van Erik Erikson en zijn leermeester Sigmund Freud.
- 4 Leg in je eigen woorden uit hoe Erikson fase 5 beschrijft en waarom hij deze fase een hoofdrol geeft in de identiteitsvorming.
- 5 Maak duidelijk wat de samenhang is tussen sociale differentiatie en Eriksons beeld van fase 5.
- 6 Maak met een eigen voorbeeld duidelijk wat 'autonomie' en 'heteronomie' inhouden.
- 7 Beargumenteer of je het terecht vindt dat Erikson in een sociologieboek wordt behandeld.
- 8 Geef met eigen voorbeelden aan wat 'identiteitsvoltooiing', 'identiteitsverhindering', 'identiteitsmoratorium' en 'identiteitsverwarring' inhouden.
- 9 Om de driedeling van het leven te illustreren, is gebruikgemaakt van het schilderij *De dans des levens* van Edvard Munch. Zoek drie voorbeelden van vergelijkbare voorstellingen van de levensfasen en leg uit waarom ze wel of niet modern zijn.
- 10 Leg met behulp van een voorbeeld uit wat de overeenkomsten en verschillen zijn tussen de standaardlevensloop en de keuzebiografie.
- 11 Gebruik internet en naslagwerken om aanvullende omschrijvingen te vinden van het begrip 'sociale institutie' en leg uit waar het om gaat.
- 12 Maak in je eigen woorden duidelijk waarom Martin Kohli de standaardlevensloop een typisch modern verschijnsel vindt.
- 13 Leg uit waarom een vrouw die op 14-jarige leeftijd naar de middelbare school gaat, op 18-jarige leeftijd een eerste kind krijgt, op 32-jarige leeftijd een studie in deeltijd begint en haar kind als alleenstaande moeder grootbrengt, geen weerlegging is van de gedachte dat er een standaardlevensloop bestaat.
- 14 Beschrijf in je eigen woorden wat Anthony Giddens en Ulrich Beck als kenmerken zien van de hoge moderniteit of risicomaatschappij.

- 15 Geef met een voorbeeld aan welke vijf verschijnselen volgens Giddens de toegenomen aandacht voor identiteit verklaren.
- 16 Maak met voorbeelden duidelijk op welke maatschappelijke groepen de keuzebiografie van Giddens en Becks meer en minder van toepassing is.

5 Generaties

- 1 Maak met een voorbeeld duidelijk hoe Paul Baltes leeftijdgebonden, niet-leeftijdgebonden en tijdgebonden invloeden onderscheidt.
- 2 Leg in je eigen woorden uit hoe de demografische transitie in drie fasen verloopt.
- 3 Geef aan wat ontgroening en vergrijzing voor het sociaal domein betekenen.
- 4 Vat in je eigen woorden samen hoe Becker generaties van elkaar onderscheidt.
- 5 Leg uit welke gegevens nodig zijn om iemands generatie te bepalen en of de vijf aandachtspunten daarbij voldoende zijn.
- 6 Maak duidelijk welk verband er bestaat tussen de naoorlogse generatiesociologie en de opvatting van Erikson over ontwikkelingsfase 5.
- 7 Vat in je eigen woorden samen wat de plus- en minpunten zijn van de indeling in generaties die Becker ontwikkeld heeft.
- 8 Maak met een voorbeeld duidelijk wat Karl Mannheim bedoelt met de driedeling in generatiepositie, generatiesamenhang en generatie-eenheid.
- 9 Geef aan welk verband je ziet tussen de driedeling in generatiepositie, generatiesamenhang en generatie-eenheid en Mills' pleidooi om de samenhang tussen privé-zaken en de maatschappij te bestuderen.
- 10 Leg uit hoe het bij de generatiepositie en -samenhang gaat over de situatie die iemand onwillekeurig aantreft, maar dat eigen keuzen meespelen bij de generatie-eenheid.
- 11 De tegenstelling tussen pleiners en dijkers is gebruikt om toe te lichten wat een generatie-eenheid is. Geef een actueel voorbeeld van een vergelijkbare tegenstelling tussen generatie-eenheden.
- 12 Leg in je eigen woorden uit wat 'primaire deviantie', 'etikettering' en 'secundaire deviantie' inhouden.
- 13 Leg uit waarom 'etiketten uitdelen' en 'etiketten incasseren' als kopjes gebruikt zijn in de paragraaf over etikettering.
- 14 Leg met een voorbeeld uit wat de definitie van de situatie inhoudt en wat de regel van Thomas hiermee te maken heeft.
- 15 Maak met een voorbeeld duidelijk wat verbale, extra-verbale en non-verbale communicatie inhouden.
- 16 Beschrijf in je eigen woorden wat Bronfenbrenner bedoelt met een mesosysteem.

- 17 Maak met een voorbeeld duidelijk hoe secundaire deviantie als selffulfilling en selfdefeating prophecy kan fungeren en tot versterking of afzwakking van de originele deviantie kan leiden.
- 18 Uit statistische gegevens over lichaamsgewicht en -lengte, alcoholconsumptie en seksualiteit komt het beeld van de normaalverdeling naar voren. Leg uit hoe dat wiskundige begrip en etikettering met elkaar verbonden zijn.

6 Dwarsdoorsnede en lengterichting

- 1 Leg in je eigen woorden uit wat een transversale en longitudinale zienswijze op de levensloop inhouden.
- 2 Leg uit wat een ecogram en een genogram zijn en zoek voorbeelden op internet.
- 3 Maak duidelijk wat de verschillen en overeenkomsten zijn tussen een microsysteem, een levensgebied en een veld.
- 4 Leg uit wat de meervoudigheid van microsystemen en de sociale differentiatie met elkaar te maken hebben.
- 5 Leg met een eigen voorbeeld uit welke toegevoegde waarde het begrip 'mesosysteem' heeft.
- 6 Maak duidelijk welke verbanden je ziet tussen het advies van Mills om privé zaken met de maatschappelijke context te verbinden en Bronfenbrenners onderscheid tussen microsystemen en het mesosysteem enerzijds en exosystemen en het macrosysteem anderzijds .
- 7 Bij de beschrijving van het communiceren met taal zijn zes terreinen genoemd waarop gesprekspartners gezamenlijk betekenis toeschrijven. Maak met eigen voorbeelden duidelijk over welke terreinen het hier gaat.
- 8 Leg in je eigen woorden uit wat 'role-taking' inhoudt en wat er gebeurt als iemand dit vermogen niet heeft ontwikkeld.
- 9 Geef met een eigen voorbeeld aan wat 'impression management' inhoudt.
- 10 De passage in het boek over identiteit en de inwendige monoloog beschrijft identiteitstoeschrijving door anderen en de intrasubjectieve communicatie tussen 'me' en 'ik'. Leg met een eigen voorbeeld uit wat de kern is van dit betoog.
- 11 Maak duidelijk welke overeenkomsten en verschillen je ziet tussen de passages over identiteitsvorming en etikettering.
- 12 Geef aan wat in jouw ogen een geschikte manier is om transversale en longitudinale inzichten te combineren.

7 Wie luistert er?

- 1 Geef in je eigen woorden aan wat de uitspraken van Mills en Horkheimer in het boek inhouden.
- 2 Leg uit wat de kerngedachte is van hoofdstuk 7.
- 3 Maak in je eigen woorden duidelijk wat de verzorgingsstaat is en wat het verband is tussen deze staatsvorm en de kerntaken van sociaal werkers.
- 4 Leg uit wat de neoliberale correctie van de verzorgingsstaat inhoudt.
- 5 Maak duidelijk wat de auteur zegt over de gevolgen van het neoliberalisme en de mogelijkheid om serieus naar levensverhalen van zorggebruikers te luisteren. Geef eigen argumenten om dit standpunt te ondersteunen of te weerleggen.